

REMISSVAR

2016-09-30
Dnr 3.9:0583/16

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet EU-kommissionens förslag skyddsgrundsförordning

(dnr JU2016/05297/EMA)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts möjlighet att ge synpunkter på EU-kommissionens förslag till skyddsgrundsförordning. Barnombudsmannen kommenterar förslaget utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och hur den har tolkats av FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) i dess allmänna kommentarer och rekommendationer till Sverige. Barnombudsmannen kommer i remissvaret genomgående använda termen ”barn” om personer under 18, utom i de fall då förslaget till förordning direkt citeras.

Förslaget till en skyddsgrundsförordning är en del av ett paket av förslag från EU-kommissionen för att ytterligare harmonisera EU:s asylpolitik. Övriga delar i detta paket är ett förslag till asylprocedurförordning och ett förslag till ett reviderat mottagardirektiv. Barnombudsmannen har svarat på även dessa och kommer, där det är lämpligt, att hänvisa till våra remissvar på dessa förslag.¹

I förslaget så hänvisas till EU-kommissionens förslag till Dublinförordning (COM(2016) 27 final) och som vi kan förstå så hänför sig många av förslagen i detta paket till det förslaget. Barnombudsmannen ställer sig därför frågande till varför vi inte har fått möjlighet att ge våra synpunkter på förslaget till Dublinförordning. Barnombudsmannen vill flagga för att några av våra synpunkter i detta remissvar kan ha sett annorlunda ut om vi också haft möjlighet att kommentera på förslaget till ny Dublinförordning.

Syftet med förslaget är ytterligare harmonisering av de gemensamma normerna för erkännande av internationellt skydd, ökad samstämmighet i asylbesluten, säkerställa att internationellt skydd endast beviljas så länge grunderna för förföljelse eller allvarlig skada kvarstår, förhindra sekundär förflyttning samt ytterligare harmonisering av rättigheterna för personer som beviljats internationellt skydd.

Förordningen kommer att vara direkt tillämplig i medlemsstaterna och någon möjlighet att ha en mer generös reglering nationellt kommer inte att tillåtas.

¹ Se Barnombudsmannens remissvar på förslag till asylprocedurförordning, dnr 3.9:0584/16 och Barnombudsmannens remissvar på förslag till reviderat mottagardirektiv, dnr 3.9:0582/16

Förordningen ställer upp kriterierna för att en person ska anses kunna få uppehållstillstånd i ett land som flykting eller alternativt skyddsbehövande. Förordningen ställer också upp för vilka tidsperioder uppehållstillstånd ska ges – för flyktingar ska uppehållstillstånd ges för tre år med möjlighet till förlängning i tre år, för alternativt skyddsbehövande ska uppehållstillstånd ges för ett år med möjlighet till förlängning i två år. Det finns inga möjligheter enligt förordningen att ge en flykting eller en skyddsbehövande permanent uppehållstillstånd.

Barnombudsmannen ställer sig bakom ambitionen att få till stånd en starkare harmonisering av kriterierna för internationellt skydd i Europa och därmed säkerställa att internationella åttagande som alla EU-länder gjort följs. Barnombudsmannen är dock kritisk till att det inte finns någon möjlighet till generösare hållning i frågor om uppehållstillståndens längd, inklusive möjligheten att utfärda permanenta uppehållstillstånd för barn.

Barnombudsmannen är kritisk till avsaknaden av barnrättsperspektiv i förslaget. Trots att kommissionen på flera håll betonar vikten av att beakta barnets bästa, läggs förslag som totalt strider mot detta, i synnerhet avsaknaden av möjlighet till permanent uppehållstillstånd för barn. Genom att denna möjlighet inte finns fråntas beslutsfattaren möjligheten att göra en bedömning av barnets bästa i varje enskilt fall och väga barnets bästa mot andra intressen.

Barnombudsmannen är vidare kritisk till de skillnader som görs mellan de personer som får uppehållstillstånd som flykting respektive subsidiärt skyddsbehövande. Skillnader görs inte bara på längden på uppehållstillstånd, utan det finns även möjligheter att göra skillnader i rätten till visst socialt bistånd m.m. Vare sig en person anses ha rätt till internationellt skydd som flykting eller subsidiärt skyddsbehövande har han eller hon flytt från krig och förföljelse och har ett behov av internationellt skydd. Enligt barnkonventionens artikel 2 får inget barn diskrimineras på grund av sin legala status. Att då ha olika längd på uppehållstillstånden eller skilja på vilka rättigheter personerna med olika skyddsstatus har är för Barnombudsmannen obegripligt.

UNHCR har, i sitt remissvar på utkastet till lagrådsremiss om begränsningar av möjligheterna att få uppehållstillstånd i Sverige, betonat att flyktingar och alternativt skyddsbehövande ska anses vara i lika stort behov av internationellt skydd och därför bör likställas i behandlingen. UNHCR påpekar att det inte finns någon anledning att anta att längden på skyddsbehov för de som anses vara alternativt skyddsbehövande skulle vara kortare än för de som anses vara flyktingar.² Även Europadomstolen har slagit fast att det inte får förekomma olika behandlingar för personer i liknande situationer. Skillnader i behandlingen är diskriminerande enligt artikel 14 i Europakonventionen om det inte har något syfte och rimlig motivering, det vill säga om det inte är till för att uppnå ett legitimt mål eller om det inte är ett rimligt proportionalitetsförhållande mellan åtgärderna och målet man vill uppnå.³ Barnombudsmannen kan inte se att förslaget ger någon

² UNHCR, Observations by the United Nations High Commissioner for Refugees Regional Representation for Northern Europe on the draft law proposal on restrictions of the possibility to obtain a residence permit in Sweden ("Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige – utkast till lagrådsremiss"), 2016, sid 8

³ Europadomstolen Hode and Abdi v The United Kingdom, mål 22341/09, 2012

motivering till varför det finns skillnader i rättigheterna för personer som anses vara flyktingar och personer som anses vara subsidiärt skyddsbehövande.

En allmän kommentar från Barnombudsmannen på såväl detta förslag som förslaget till asylprocedurförordning och reviderat mottagardirektiv är att EU bör använda ordet barn ("child") i allt som rör personer under 18 år, för att få att använda det internationellt vedertagna begreppet för dessa personer. Idag används underårig ("minor") konsekvent i alla EU-instrument. Detta trots att alla EU:s medlemsstater har ratificerat barnkonventionen som stipulerar att alla personer under 18 år ska betraktas som barn. Att på detta sätt använda sig av andra termer än de internationellt vedertagna riskerar att skapa en förvirring om vem som ska anses vara ett barn. På svenska skapas ytterliga en förvirring då såväl ordet barn som underårig används där engelskan endast använder "minor".

Nedan följer mer detaljerade kommentarer på de olika bestämmelserna.

Kapitel 3 Resultat av efterhandsutvärderingar, samråd med berörda parter och konsekvensbedömningar

Barnombudsmannen ställer sig frågande till varför Kommissionen har tagit fram detta förslag utan att först vänta in de utvärderingar som man själv beställde under 2015. Att basera ett helt nytt förslag på preliminära resultat från studier om tillämpningen av nuvarande lagstiftning är anmärkningsvärt. Barnombudsmannen menar att man bör invänta de slutliga resultaten från dessa studier innan ett så genomgripande förslag läggs fram.

I delen som handlar om grundläggande rättigheter finner Barnombudsmannen det anmärkningsvärt att varken den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) eller barnkonventionen tas i beaktande. När det gäller barn så är inte enbart EU:s stadga om grundläggande rättigheter tillräcklig att beakta, även de övriga rättigheterna som finns i barnkonventionen och som är tillämpliga på barn som söker internationellt skydd måste tas in i bedömningen. Detta gäller i synnerhet rätten till utveckling och rätten till rehabilitering. Även barnrättskommitténs tolkning av barnkonventionen är viktig att ta med i arbetet med EU:s asyllagstiftning, och inte minst den allmänna kommentaren nr 6 om behandlingen av ensamkommande och barn som har skilts från sina föräldrar utanför ursprungslandet. Denna kommentar tar till exempel upp vikten av att hitta hållbara lösningar som uppfyller barnets alla skyddsbehov.⁴

Kommentarer på förslagen till de enskilda artiklarna

Preamblen

Punkt 12 klargör att medlemsstaterna är bundna av de internationella instrument som de är parter till, när det gäller hur personer som söker internationellt skydd behandlas.

Barnombudsmannen vill här särskilt lyfta fram vikten av barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen tillgodoses fullt ut och att barnrättskommitténs tolkningar av konventionen som de har uttryckt i sina allmänna kommentarer och rekommendationer till länderna beaktas vid tillämpningen av förordningen.

⁴ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 6 (2005) Behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet, punkt 79

Punkt 15 klargör att barnets bästa ska komma i främsta rummet när förordningen tillämpas. Punkten tar också upp vad som bör beaktas när barnets bästa ska utredas.

Barnombudsmannen är positiv till att detta tydliggörs i förordningen. Barnombudsmannen anser att förordningen, när den beskriver vad som ska beaktas när barnets bästa utreds, bör hänvisa till barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet.

Punkt 25 anger att för att ett ensamkommande barn ska anses ha effektivt skydd i sitt hemland/ursprungsland ska tillgången till lämpliga omsorgs- och förmyndararrangemang beaktas.

Barnombudsmannen är positiv till att detta ska beaktas. Barnombudsmannen anser att det måste finnas ett fullgott system för skydd av barn i landet för att landet ska anses vara säkert för barnet.

Punkt 26 anger att beslutande myndigheter måste beakta barnspecifika skyddsskäl när de handlägger ansökan.

Barnombudsmannen är positiv till detta och vill understryka att detta är något som barnrättskommittén rekommenderar Sverige att införa i sin senaste granskning.⁵

Punkt 46 anger att när en person som fått internationellt skydd ska beviljas vissa förmåner, så ska barnets bästa beaktas. Vidare står *"I undantagsfall, då en nära släkting till den person som beviljats internationellt skydd är en gift underårig som inte åtföljs av sin make eller maka, kan det anses vara till den underåriges bästa att han eller hon får vara tillsammans med sin ursprungliga familj."*

Barnombudsmannen är oroad för att detta underförstått innebär att EU godkänner barnäktenskap och att om ett barn som söker internationellt skydd är gift, så ska barnet bo med den han eller hon är gift med. Enligt såväl barnkonventionen som konventionen mot alla former av diskriminering av kvinnor ska barn skyddas mot äktenskap. FN:s utvecklingsmål Agenda 2030 har ett uttryckligt mål om att förbjuda alla former av skadliga sedvänjor, inklusive barnäktenskap.

Barnombudsmannen har under året uppmärksammat frågan om barnäktenskap bland de som söker internationellt skydd i Sverige, då det har visat sig att många kommuner låter barnen bo tillsammans med den vuxna som de påstår sig vara gifta med, utan att någon utredning görs om vad som är det bästa för barnet. Detta utifrån att svensk lagstiftning godkänner dessa äktenskap.⁶ Barnombudsmannen skickade i juli 2016 en skrivelse till regeringen där vi uppmärksammande den på vad vi har sett och föreslog bland annat att lagen ska ändras så att alla barnäktenskap förbjuds och att Socialstyrelsen ska ta fram råd, riktlinjer och metodstöd för hur dessa ärenden ska behandlas.

Med anledning av detta anser Barnombudsmannen att punkt 46 måste ändras så att det blir tydligt att inga former av barnäktenskap erkänns av EU och dess medlemsstater.

⁵ Se CRC/C/SWE/CO/5 punkt 50 b.

⁶ 1 kap 8 a § Lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmyndarskap

Punkt 51 tydliggör att personer som har behov av internationellt skydd har rätt till socialt stöd utan diskriminering. Detta stöd får dock begränsas till ett minimum för personer som har fått skydd som subsidiärt skyddsbehövande. Visst stöd kan också, för såväl flyktingar som subsidiärt skyddsbehövande, vara bundet till att personen deltar i integrationsåtgärder.

Barnombudsmannen vill här understryka barnets rätt till en skälig levnadsstandard enligt artikel 27 i barnkonventionen och att denna rättighet gäller för alla barn som befinner sig i ett land utan diskriminering och oberoende av på vilken grund barnet befinner sig i landet. Att skilja på barn med flyktingstatus och barn som är subsidiärt skyddsbehövande i frågan om socialt stöd strider mot barnets rätt till icke-diskriminering. Se mer ovan om att skilja på rättigheterna för olika skyddsgrupper.

Kapitel 1 allmänna bestämmelser

Artikel 2 anger definitioner av olika begrepp som används i förordningen. Punkt 9 anger vilka som anses vara familjemedlemmar till en person som beviljats internationellt skydd. Familjen ska ha existerat när den skyddsbehövande kom till medlemsstaten. Underpunkt b anges att ogifta barn till den som fått internationellt skydd är familjemedlem och underpunkt c att fadern, modern eller annan vuxen som ansvarar för en underårig, ogift person som fått internationellt skydd.

Barnombudsmannen ställer sig frågande till om barn som föds på plats i medlemsstaten ingår i familjebegreppet i förordningen. Som familjemedlemmar definieras i artikel 2 så verkar det enbart vara dem som kom tillsammans till medlemsstaten. Barnombudsmannen önskar därför ett förtydligande om att barn som fötts efter att mamman kommit till medlemsstaten anses vara en familjemedlem.

Barnombudsmannen är kritiskt till att underpunkt b) innehåller kriteriet att barnet ska vara ogift. Detta blir ett indirekt godkännande av barnäktenskap, i strid med barnkonventionen. Se mer under kommentarer till preambeln punkt 46 ovan.

Samma kritik har Barnombudsmannen mot underpunkt c).

Barnombudsmannen önskar vidare att även syskon inkluderas i kretsen av familjemedlemmar för ett barn som har fått internationellt skydd. Det kan mycket väl vara så att det finns ett fall där en familj kommer med flera barn och det är ett av dessa barn som har skyddsskäl. Då bör inte bara barnets föräldrar utan även barnets syskon anses vara familjemedlemmar i denna förordning.

Vad gäller punkt 10 hänvisar Barnombudsmannen till sitt resonemang i inledningen till detta remissvar om att den term på personer under 18 år som bör användas är barn (child), inte underårig (minor), i enlighet med internationellt vedertaget språkbruk.

Artikel 3 redogör för att denna förordning gäller frågor kring internationellt skydd. Punkt 2 redogör för att den inte är tillämplig för andra typer av nationell humanitär status som medlemsstaterna tillämpar när en person inte är betecknas som flykting eller subsidiärt skyddsbehövande. En sådan status får dock inte beviljas om den kan förväxlas med internationellt skydd.

Barnombudsmannen är positiv till att andra typer av nationell humanitär status är undantagen förordningens regler. Barnombudsmannen utgår från att detta innebär att möjligheten till uppehållstillstånd på synnerligen eller särskilt ömmande skäl kommer att bestå i Sverige och att uppehållstillstånd på dessa skäl, när den tillfälliga utlänningslagen upphör att gälla, förblir permanenta.

Barnombudsmannen uppfattar artikelns formulering om att humanitär status inte får förväxlas med internationellt skydd på så sätt att Sverige inte längre kommer att kunna utfärda uppehållstillstånd för övrigt skyddsbehövande.⁷

Barnombudsmannen finner det olyckligt om denna möjlighet helt tas bort utan att konsekvenserna av detta för barn har analyserats utifrån barnkonventionen.⁸

Kapitel 2 Bedömning av ansökningar om internationellt skydd

Artikel 5.3 reglerar att en person inte ska få skyddsstatus vid inlämnandet av en efterföljande ansökan om risken för förföljelse eller allvarlig skada grundar sig på omständigheter som den sökande skapat genom eget beslut efter att ha lämnat ursprungslandet.

Barnombudsmannen ställer sig frågande till vad detta skulle kunna vara för omständigheter som skapats av den sökande. Den ingående redogörelsen för de specifika bestämmelserna i förslaget ger ingen vägledning i detta. Det är av särskilt intresse om sådana omständigheter kan vara skapade av barn och i så fall vad dessa skulle vara som gör att det inte strider mot Genève-konventionen eller Europakonventionen att inte bevilja internationellt skydd. Av särskilt intresse borde vara, för såväl vuxna som barn, att veta om detta innebär att om en person kommer ut som HBTQ efter att ha lämnat ursprungslandet anses vara en sådan omständighet, om personen kommer från ett land som förbjuder homosexualitet.

Artikel 8 fastställer att den beslutande myndigheten måste göra en bedömning om personen som ansökt om internationellt skydd lagligen skulle kunna resa in i en annan del av ursprungslandet och förväntas kunna bosätta sig där, utan att det finns risk för förföljelse

Barnombudsmannen saknar ett barnperspektiv i denna bestämmelse. När det gäller barns möjligheter till internt skydd ska särskilt barnets möjligheter till utbildning, hälso- och sjukvård och ett väl fungerade skyddssystem beaktas.

Artikel 9 redogör för vilka handlingar som ska betraktas som förföljelse i den mening som Genèvekonventionen stadgar. Punkt 2 tydliggör att barnspecifika handlingar kan anses vara förföljelse.

Barnombudsmannen ställer sig positiv till att barnspecifika former av förföljelse förs in i förordningen. Detta är något som barnrättskommittén rekommenderade Sverige att göra i den senaste granskningen av hur Sverige efterlever barnkonventionen.⁹ Barnrättskommittén gav då också förslag på vilka typer av handlingar detta kan vara. Barnrättskommittén nämner risken att utsättas för

⁷ Se även Migrationsverkets yttrande över EU-kommissionens förslag till skyddsgrundsförordning dnr 1.4.3-2016-113127, sid 4

⁸ Se även Barnombudsmannens remissvar Utkast till lagrådsremiss Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, dnr 3.9:0095/16

⁹ CRC/C/SWE/CO/5 punkt 50 b

tvångsarbete, barnnäkenskap, människohandel, kvinnlig könsstympning eller att rekryteras som barnsoldat som exempel.¹⁰

Barnombudsmannen finner det önskvärt att det i motiveringen till förordningen ges exempel till EU-länderna vad barnspecifika former av förföljelse skulle kunna vara, för att ytterligare säkerställa en harmoniserad rättstillämpning i denna prövning. Det är dock av yttersta vikt att en sådan lista inte är uttömmande, utan endast ger förslag på de idag vanligast förekommande formerna av förföljelse av barn, på samma sätt som barnrättskommittén har gjort.

Kapitel 7 Innehållet i de rättigheter och skyldigheter för personer som beviljats internationellt skydd som följer av det internationellt skyddet

Artikel 24 reglerar en skyldighet för beslutande myndighet att ge personer som beviljats internationellt skydd information om de rättigheter och skyldigheter som är förbundna med flyktingsstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.

Barnombudsmannen är positiv till förslaget. Barnombudsmannen skulle finna det önskvärt att det förtydligas att när information ges till barn, ska det vara anpassat efter barnets ålder och ges såväl muntligt som skriftligt. Det ska också säkerställas att barn som får internationellt skydd tillsammans med sina föräldrar får denna information direkt av beslutande myndighet och inte enbart får förlita sig på att få information via sina föräldrar.

Artikel 26 reglerar längden för uppehållstillstånd för flyktingar (tre år) och subsidiärt skyddsbehövande (ett år) samt längden på uppehållstillståndet när det förnyas (tre år respektive två år).

Barnombudsmannen är starkt kritiskt till att det inte finns några möjligheter att bevilja personer i behov av internationellt skydd permanent uppehållstillstånd, eller åtminstone uppehållstillstånd för betydligt längre tidsperioder än tre eller två år. Det europeiska nätverket av barnombud (ENOC) har i ett uttalande från september 2016 uttryckt en oro för trenden med tillfälliga uppehållstillstånd i Europa och har uppmanat staterna att säkerställa långsiktiga och hållbara lösningar för flyktingbarn.¹¹

Barnombudsmannen påpekade i sitt remissvar till Utkast till lagrådsremiss Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige att så kategoriskt utesluta möjligheterna till permanent uppehållstillstånd för barn strider mot barnets bästa i enlighet med artikel 3 i barnkonventionen. Genom att denna möjlighet inte finns fräntas beslutsfattaren att göra en bedömning av barnets bästa i varje enskilt fall och väga barnets bästa mot andra intressen. Barnkonventionen i sig ställer inte upp ett krav på permanenta uppehållstillstånd, men väl ett krav på individuella prövningar om barnets bästa samt vilka faktorer som ska vägas in i bedömningen.¹² Barnrättskommittén har också uttalat att målet vid hanteringen av ensamkommande flyktingbarn är att finna hållbara lösningar som uppfyller barnets alla skyddsbehov.¹³

¹⁰ CRC/C/SWE/CO/5 punkt 50 b

¹¹ ENOC Position Statement on "Equal Opportunities for All Children in Education", 2016, punkt 7

¹² Barnombudsmannens remissvar till Utkast till lagrådsremiss Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige dnr 3.9:0095/16

¹³ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 6 (2005) Behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet, punkt 79

I ovan nämnda remissvar anförde Barnombudsmannen vilka konsekvenser upprepade tillfälliga uppehållstillstånd kan få för barn:¹⁴

”Att få ett tillfälligt uppehållstillstånd innebär för dessa barn en risk för att utvisas till en livsfarlig situation. Vi menar att den otrygghet detta skapar för ett barn utgör ett hinder för barnets rehabilitering, återanpassning och integrering i samhället. Därför menar Barnombudsmannen att tillfälliga uppehållstillstånd under vissa omständigheter kan anses strida mot barns rätt till fysisk och psykisk rehabilitering enligt artikel 39 i barnkonventionen. Detta eftersom tillfälliga uppehållstillstånd kan utgöra ett hinder för staten att vidta alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering för ett barn som upplevt väpnad konflikt, tortyr och andra former av övergrepp. Sådan rehabilitering ska enligt artikeln äga rum i en miljö som befrämjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet. Vid behandlingen av barnet ska enligt barnrättskommittén uppmärksamhet ges åt bland annat barnets säkerhet och de förutsebara följderna av potentiella ingripanden när det gäller barnets välfärd, hälsa och utveckling. Vidare uttalar barnrättskommittén att när övergrepp har konstaterats kan barnet behöva medicinsk vård, psykisk hälsovård, samt sociala och juridiska tjänster och stöd liksom mer långsiktig uppföljning. Något som inte alltid kommer att vara möjligt med ett tillfälligt uppehållstillstånd. Av detta följer att ett tillfälligt uppehållstillstånd även riskerar att inskränka barnets rätt till bästa uppnåeliga hälsa enligt artikel 24 och att det kan få allvarliga konsekvenser för barnets rätt att utvecklas till sin fulla potential så som framgår av artikel 6. Detta är enligt vår mening djupt beklagligt med hänsyn till vad som framgår av artikel 22 om att barn som är flyktingar och asylsökande är berättigade till alla rättigheter enligt konventionen.”

UNHCR har påpekat att långvariga lösningar för flyktingar är det yttersta målet med internationellt skydd¹⁵ och har ansett att permanenta uppehållstillstånd ska vara möjligt för såväl flyktingar som alternativt skyddsbehövande.¹⁶

Som påpekats ovan i inledningen så är Barnombudsmannen frågande till de olika tidsgränserna för uppehållstillstånd för flyktingar och subsidiärt skyddsbehövande. Vi anser inte att det är i linje med vare sig barnkonventionen eller Europakonventionen.

Barnombudsmannen ställer sig också bakom Migrationsverkets analys om de problem som kan drabba enskilda på grund av avsaknaden av permanenta uppehållstillstånd, inklusive möjligheten till medborgarskap, tillgång till sociala förmåner och sådana problem som kan uppkomma i glappen mellan att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd löper ut och detta förnyas.¹⁷

När det gäller frånvaron av möjlighet att förvärva svenska medborgarskap med endast tillfälligt uppehållstillstånd vill Barnombudsmannen här särskilt uppmärksammas situationen för statslösa barn. I dagsläget är detta mest aktuellt och akut för barn från Syrien. Enligt syrisk lag förvärfvas medborgarskap på grundval av faderns medborgarskap i landet. På grund av det krig som pågår i

¹⁴ Barnombudsmannens remissvar till Utkast till lagrådsremiss Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige dnr 3.9:0095/16 sid 5

¹⁵ UNHCR, Conclusion on local integration, no 104, 2005

¹⁶ UNHCR, UNHCR, Observations by the United Nations High Commissioner for Refugees Regional Representation for Northern Europe on the draft law proposal on restrictions of the possibility to obtain a residence permit in Sweden (“Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige – utkast till lagrådsremiss”), 2016, punkt 24

¹⁷ Migrationsverkets remissvar EU-kommissionens förslag till skyddsgrundsförordning dnr 1.4.3-2016-113127 sid 7.

Syrien beräknas 25 % av syriska barn på flykt vara faderlösa, inklusive att barn föds på flykt som faderlösa och därmed statslösa.¹⁸ Enligt artikel 8 i barnkonventionen har alla barn rätt till en identitet, vilket innefattar rätten till medborgarskap enligt artikel 7. Att göra det helt omöjligt att förvärva svenskt medborgarskap för statslösa barn är därför i strid med barnkonventionen.

Artikel 31 föreskriver en rätt till utbildning för barn med internationellt skydd på samma villkor som andra barn i landet.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget och vill återigen betona att hållbara lösningar för barn, inklusive möjligheten till permanenta uppehållstillstånd, är grundläggande för att barnen till fullo ska kunna tillgodogöra sig denna rättighet.

Artikel 34 föreskriver att personer med internationellt skydd ska ha samma rätt till socialt bistånd som medborgare i medlemsstaten. Biståndet får villkoras av att personen deltar i integrationsåtgärder. Biståndet kan också begränsas till att endast innefatta grundläggande förmåner för personer med subsidiärt skydd.

Barnombudsmannen vill här understryka barnets rätt till en skälig levnadsstandard enligt artikel 27 i barnkonventionen och att denna rättighet gäller för alla barn som befinner sig i ett land utan diskriminering och oberoende av på vilken grund barnet befinner sig i landet. Att skilja på barn med flyktingstatus och barn som är alternativt skyddsbehövande i frågan om socialt stöd strider mot barnets rätt till icke-diskriminering.

Artikel 36 ställer upp särskilda regleringar som gäller ensamkommande barn. Bland annat regleras att en god man ska utses inom fem arbetsdagar och att ansvarig myndighet regelbundet ska bedöma hur den gode mannen sköter sitt uppdrag. Den reglerar vidare hur barnet ska placeras, att syskon så långt som möjligt ska hållas samman och att myndigheterna ska börja spåra barnets föräldrar så snart som möjligt. Slutligen anförs att de som arbetar med ensamkommande barn måste få relevant utbildning.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget i sin helhet. Barnombudsmannen är i synnerhet positiv till att det införs ett krav på att en god man ska utses inom fem arbetsdagar och att dennes prestation regelbundet ska bedömas. För mer ingående kommentarer vad gäller regleringen av den gode mannen och utbildning av de som arbetar med ensamkommande barn, se Barnombudsmannens remissvar för asylprocedurförordningen.¹⁹

Artikel 37 fastställer att personer som har internationellt skydd ska ha tillgång till bostad på samma villkor som tredjelandsmedborgare som är bosatta i medlemslandet och som befinner sig i en liknande situation.

Barnombudsmannen ställer sig frågande till varför inte personer som har fått internationellt skydd har rätt till bostad på samma villkor som samtliga boende i medlemsstaten, utan bara tredjelandsmedborgare i en liknande situation.

I denna reglering vill Barnombudsmannen understryka vikten av att särskild hänsyn tas till barnfamiljer och att trångboddhet i möjligaste mån undviks. Barnombudsmannen vill också uppmärksamma att staterna måste rikta särskild

¹⁸ UNHCR I am here, I belong: The urgent need to end childhood statelessness, 2015, sid 23

¹⁹ Barnombudsmannens Remissvar EU-kommissionens förslag till asylprocedurförordning, dnr 3.9:0584/16

uppmärksamhet på barn med funktionsnedsättningar som kräver särskilda boendearrangemang.

Föredragande i ärendet har varit juristen Karin Fagerholm

Fredrik Malmberg
barnombudsman